

**MALAX
MAALAHTI**

*Maalahden kunnan hyvinvointisuunnitelma
2022–2025*

Hyväksytty kunnanvaltuustossa 20.6.2022

Sisällys

Johdanto.....	3
Hyvinvointia ja terveyttä edistävän työn lakiperusta.....	3
Maalahden kunnan terveyden ja hyvinvoinnin edistäminen jatkossa.....	4
Pohjanmaan hyvinvointialue	4
Hyvinvointipainopisteet yhteisenä työnä.....	5
Painopistealueiden valinta tulevaa hyvinvoinnin ja terveyden edistämistä varten	5
Toimenpidetaulukko	6

Johdanto

Sosiaali- ja terveyspalvelujen järjestämis- ja tuottamisvastuu siirtyi Pohjanmaan hyvinvointialueelle 1.1.2022. Jatkossa kunta ja hyvinvointialue vastaavat yhdessä hyvinvointityöstä. Kunnat jatkavat niiden hyvinvointi- ja terveyspalvelujen tuottamista, jotka eivät siirry uudistuksessa hyvinvointialueille. Tällaista on ennaltaehkäisevä ja toimintakykyä ylläpitävä työ. Hyvinvoinnin ja terveyden edistämisessä kunnan ja hyvinvointialueen on tehtävä yhteistyötä toistensa kanssa ja tuettava toisiaan asiantuntemuksellaan. Myös yhteistyö kolmannen sektorin kanssa on tärkeää ennaltaehkäisevässä työssä.

Eriarvoisuuden kaventamiseksi tarvitaan toimivat ja yhteensovitettut palvelut, matalan kynnyksen palveluja ja kohdennettuja palveluja. Muutos tulee tarkoittamaan uusia yhteistyötapoja ja -muotoja sekä rajapintojen selvittelyä. Yhteistyössä hyvinvointialueen kanssa tunnistetaan myös jatkossa käytävissä olevan tiedon ja kokemuksen pohjalta, missä kohderyhmissä on mitäkin haasteita. Hyvinvointialueella jatkuvasti tehtävän työn seurauksena ja muutoksen tullessa voimaan 1.1.2023 hyvinvointisuunnitelmaa on syytä tarkistaa ja tarvittaessa päivittää sitä vuosittain.

Hyvinvoinnin, terveyden ja turvallisuuden edistäminen on vahvasti kytköksissä kestäväan kehitykseen ja siten YK:n Agenda 2030 -toimintaohjelmaan. Sosiaalisesti kestävä kehitys tarkoittaa muun muassa sitä, että hyvinvoinnin edellytykset siirtyvät sukupolvelta toiselle. YK:n Agenda 2030 -toimintaohjelman tarkoituksena on vähentää eriarvoisuutta hyvinvoinnissa, terveydessä ja osallisuudessa.

Hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen ohjausryhmä

Kunnanjohtaja Jenny Malmsten, puheenjohtaja
Hallintojohtaja Markus Norrback
Sivistysjohtaja Agneta Martin
Tekninen johtaja John Södergran
Henkilöstöpäällikkö Ann-Christine Holtti
Talouspäällikkö Cecilia Raunio
Vapaa-aikasihteeri Anders Hendricksson
HR-koordinaattori Sofia Lillgäls
Hallintosihteeri-tietosuojavastaava Magdalena Berg

Hyvinvointia ja terveyttä edistävän työn lakiperusta

Kuntien etu ja velvollisuus on asukkaiden hyvinvoinnista huolehtiminen. Kuntalaki (2015/410) määrittelee kuntalaisten hyvinvoinnista ja terveydestä huolehtimisen keskeiseksi kunnan perustehtäväksi. Kuntastrategiassa on otettava huomioon kuntalaisten hyvinvoinnin edistäminen.

Sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämisestä annetun lain (612/2021) 6. §:n mukaan kunnan on asukkaidensa hyvinvoinnin ja terveyden edistämiseksi:

- strategisessa suunnittelussaan asetettava tavoitteet ja määriteltävä niitä tukevat toimenpiteet
- arvioitava ennakkoon ja otettava huomioon päätöksensä vaikutukset ihmisten hyvinvointiin ja terveyteen väestöryhmittäin
- nimettävä hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen vastuutaho
- seurattava kuntalaisten elinoloja, hyvinvointia ja terveyttä sekä niihin vaikuttavia tekijöitä alueittain ja väestöryhmittäin
- raportoitava kunnanvaltuustolle vuosittain

- valmistettava valtuustolle valtuustokausittain hyvinvointikertomus ja -suunnitelma
- toimitettava hyvinvointikertomus ja -suunnitelma hyvinvointialueelle ja julkaistava se julkisessa tietoverkossa
- tehtävä yhteistyötä eri toimialojen välillä
- tehtävä yhteistyötä muiden julkisten toimijoiden, yksityisten yritysten ja yleishyödyllisten yhteisöjen kanssa
- toimittava yhteistyössä hyvinvointialueen kanssa ja tuettava sitä asiantuntemuksellaan
- edistettävä hyvinvoinnin ja terveyden edistämistyötä tekevien järjestöjen toimintaedellytyksiä ja vaikutusmahdollisuuksia
- osallistuttava vuosittain hyvinvointialueen järjestämiin neuvotteluihin (7. §).

Hyvinvointialue tukee kuntia hyvinvoinnin ja terveyden edistämisessä. Sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämisestä annetun lain (612/2021) 7. §:n mukaan hyvinvointialueen on edistettävä asukkaidensa hyvinvointia ja terveyttä ja asetettava hyvinvoinnin ja terveyden edistämiseksi tavoitteet sekä määriteltävä niitä tukevat toimenpiteet.

Maalahden kunnan terveyden ja hyvinvoinnin edistäminen jatkossa

Hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen ohjausryhmä vastaa hyvinvoinnin tilan selvittämisestä ja seurannasta sekä hyvinvointikertomus- ja hyvinvointisuunnitelmatyön koordinoinnista. Ryhmä vastaa myös monialaisesti liikunnan edistämisestä.

Kunnan kaikella toiminnalla on vaikutusta hyvinvoinnin edistämisen tuloksiin. Seurantatiedot otetaan lähinnä Mayors Indicators -palvelusta ja THL:n TEAviisarista. Katso tarkemmat tiedot hyvinvointikertomuksesta 2017–2021.

Pohjanmaan hyvinvointialue

Hyvinvointialue valitsee alueellisen hyvinvointisuunnitelmansa painopisteet ja hakee niihin ratkaisuja yhteistyössä kuntien ja kolmannen sektorin kanssa asukkaiden hyvinvoinnin edistämiseksi.

Pohjanmaan hyvinvointialue kiinnittää huomiota sosiaali- ja perusterveydenhuollolle ja erikoissairaanhoidolle merkityksellisiin osoittimiin ja painopistealueisiin hyvinvointialueita koskevien hyte-kertoimien perusteella. Kunta keskittyy ennaltaehkäiseviin toimenpiteisiin ja edistämään hyvinvointia ja terveyttä toiminta-alueellaan. Kunnan ja hyvinvointialueen toimenpiteet tukevat toisiaan yhteisessä tavoitteessa vahvistaa asukkaiden hyvinvointia ja terveyttä.

Hyvinvointipainopisteet yhteisenä työnä

Hyvinvointisuunnitelmaan nostetaan hyvinvointikertomuksen arvioinnin pohjalta seuraavat keskeiset teemat. Tarkoituksena on, että jokainen näistä painopistealueista selkeästi vahvistaa kunnan hyvinvoinnin edistämistyötä ja luo pohjan jatkotoimenpiteille.

1. Kunnan hyvinvoinnin edistämistyötä selvennetään sekä tietoa kerätään ja seurataan.
2. Kaikilla on oikeus ja mahdollisuus mielekkääseen vapaa-aikaan ja osallisuuteen.
3. Ympäristö tukee hyvinvointia.

Painopistealueiden valinta tulevaa hyvinvoinnin ja terveyden edistämistä varten

Hyvinvoinnin ja terveyden edistämistä koskevia asioita käsitellään strategiatyössä, talousarviossa, hyvinvointisuunnitelmassa sekä erilaisissa toimintaohjelmissa ja -suunnitelmissa. Painopistealueet on valittu tietojen perusteella, jotka ovat tulleet ilmi TEAvisarissa ja hyvinvointikertomuksessa 2017–2021, sekä sopusoinnussa strategisten linjausten kanssa, joita kunta on tehnyt muissa strategioissa ja suunnitelmissa, kuten kuntastrategiassa, kestävän kehityksen strategiassa ja Lapsiystävällinen kunta -mallin toimintasuunnitelmassa. Kaikki suunnitelmat ja strategiat liitetään yhteen tukemaan laajoja yhteisiä tavoitteita – ja strategisten päätösten pohjana ovat tiedot kuntalaisten hyvinvoinnista ja terveydestä.

Hyvinvointisuunnitelman keskiössä on niiden alueiden vahvistaminen, joilla kunta osoittaa keskimääräistä heikompia tuloksia ja joista kunta vastaa sote-uudistuksen jälkeen.

Kunta vastaa ennalta ehkäisevästä työstä ja toimintakykyä ylläpitävästä työstä, kun taas korjaava ja sairaanhoidollinen työ kuuluvat hyvinvointialueelle.

Ensimmäinen teema koskee perustusten kuntoon saamista – tiedon keräämistä ja sen saavutettavuuden parantamista ja tiedon käyttämistä päätöksenteossa, jotta voidaan tehdä tietoisia tosiasioiden perustuvia päätöksiä. Lisäksi ensimmäinen teema käsittää myös monialaisen työn paremman kehittämisen ja jäsentämisen, jotta asukkaille voidaan luoda enemmän hyvinvointia.

Toinen teema koskee vapaa-ajan toimintaa ja osallisuutta. Siihen kuuluu, että kaikilla on iästä, taloudellisesta tilanteesta, toimintakyvystä tai kielitaidosta riippumatta oikeus mielekkääseen vapaa-aikaan ja mahdollisuus osallistua ja vaikuttaa. Tämä vahvistaa myös kotoutumisprosessia laajassa merkityksessä, niin uusien asukkaiden kotoutumista – riippumatta siitä, tulevatko uudet asukkaat toisesta maasta tai toisesta Suomen kunnasta – kuin myös sitä, että pienennetään syrjäytymisvaarassa olevien asukkaiden määrää. Myös osallistumis- ja vaikuttamismahdollisuuksia vahvistetaan. Tämä on teema, joka on keskeinen kunnan Lapsiystävällinen kunta -mallin toimintasuunnitelmassa, mutta myös kuntastrategiassa, jossa asukkaiden hyvinvointi tuodaan esiin selvänä tavoitteena, ja tämä hyvinvointisuunnitelman teema käsittää kaikki ikäryhmät. Tässä on keskeistä yhteistyö yhdistysten kanssa ja kotoutuminen liikunnan, kulttuurin ja vapaa-ajanharrastusten avulla.

Kolmas teema koskee hyvinvointia tukevaa ympäristöä, ja sillä on suora yhteys niin kuntastrategiaan kuin kunnan strategiseen kestävän kehityksen työhön, jossa otetaan huomioon muun muassa kaavoitus ja liikunnan edistäminen pyörätieverkoston parantamisen kautta.

Kunnan hyvinvointisuunnitelman odotetaan myös tukevan hyvinvoinnin edistämistä hyvinvointialueella ja kunnan ja hyvinvointialueen yhteistyötä. Tulevaisuudessa jatketaan ohjelmien yhteensovittamista.

Toimenpidetaulukko

Yhteinen painopistealue	Tavoite	Toimenpiteet	Moniammatillinen vastuu
1. Kunnan hyvinvoinnin edistämistä selvennetään sekä tietoa kerätään ja seurataan.	Strateginen päätöksenteko perustuu tietoon, jossa selvennetään eri väestöryhmien tarpeet ja huomioidaan terveys ja hyvinvointi.	Tieto on koottu helposti saataville intranettiin.	Hyvinvoinnin edistämisen ohjausryhmä.
	Hyvinvoinnin edistäminen on selkeää ja selvää.	Hyvinvointisuunnitelma otetaan esille esimiestapaamisissa, ja yhteys toimintaan, kyselyihin ja rahoitukseen on selkeä.	Henkilöstöpäällikkö yhteistyössä hyvinvoinnin edistämisen ohjausryhmän, rehtoreiden ja muiden yksikön- ja osastopäälliköiden kanssa.
	Tietojen seuranta systematisoidaan.	Tietoja seurataan vuosittain hyvinvointikertomuksen seurannan yhteydessä. Käytetään työkaluja, kuten Mayors Indicators. Kyselyjen, esim. THL:n kyselyjen koordinointi.	Hyvinvoinnin edistämisen ohjausryhmä.
2. Kaikilla on oikeus ja mahdollisuus mielekkääseen vapaa-aikaan ja osallisuuteen.	Vapaa-ajan toiminta edistää sukupolvien välistä toimintaa.	Järjestettävissä tapahtumissa ja toiminnassa otetaan huomioon, että eri ikäryhmät voivat tehdä yhteistyötä.	Vapaa-aika- ja kulttuuritoimi yhteistyössä hyvinvoinnin edistämisen ohjausryhmän kanssa.
	Kaikilla lapsilla on oltava oikeus mielekkääseen vapaa-aikaan (myös vähävaraisten perheiden lapsilla ja vammaisilla lapsilla). Mielekkäällä vapaaajalla pyritään myös vähentämään lasten ja nuorten lihavuutta.	Suomen mallia arvioidaan, ja lapsille ja nuorille tehdään kyselytutkimus, jotta voidaan kartoittaa nykytilannetta ja huomata ja kohdata tarpeet.	Vapaa-aika- ja kulttuuritoimi yhteistyössä hyvinvoinnin edistämisen ohjausryhmän kanssa.

	Sekä nuoret että vanhat saavat mahdollisuuden kulttuuriin ja liikuntaan.	Yhteistyössä hyvinvointi-alueen kanssa mahdollistetaan esimerkiksi taide- ja liikuntaelämyksiä ikäihmisille, myös asumisyksiköissä asuville.	Vapaa-aika- ja kulttuuritoimi yhteistyössä hyvinvointialueen kanssa.
	Mahdollisuuksia osallisuuteen vahvistetaan.	Vaikuttamismahdollisuuksia annetaan myös muilla tavoin kuin edustuksellisen demokratian kautta, esimerkiksi erilaisilla suunnatuilla kuulemisilla erityisissä asioissa ja kyselyillä.	Kaikki toimialat, Lapsiystävällinen kunta -mallin koordinaatioryhmä, hyvinvoinnin edistämisen ohjausryhmä, johtoryhmä.
3. Ympäristö tukee hyvinvointia	Arjen turvallisuustyö ja kiusaamisen ehkäiseminen kuuluvat tiiviisti yhteen hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen kanssa.	Maalahdessa edistetään arjen turvallisuusasioita ja kiusaamisen ehkäisemistä erilaisiin suunnitelmiin sisältyvillä toimenpiteillä sekä erilaisten työryhmien ja käytännön toteutusten kautta.	Toimialat, sivistystoimi.
	Arjen saavutettavuusasioihin perehdyttäminen koko organisaatiossa.	Saavutettavuuden varmistaminen uusilla asuntoalueilla, rakennuksissa ja luontokohteissa, jotta kaikki kuntalaiset voivat nauttia niistä; myös saavutettavuuden takaaminen järjestettävässä toiminnassa.	Kunnan johtoryhmä ja toimialat tiiviissä yhteistyössä vammaisneuvoston, vanhusneuvoston ja nuorisovaltuuston kanssa.
	Aktiivisuuden lisääminen arjessa hyvinvoinnin edistämiseksi ja ylipainon vähentämiseksi.	Kävely- ja pyöräliikenteen edellytysten parantaminen.	Tekninen toimi + johtoryhmä.
	Pixnen urheilualan kehittämisen.	Asemakaavan tarkistuksen valmistuminen.	Tekninen toimi + kunnanhallitus.